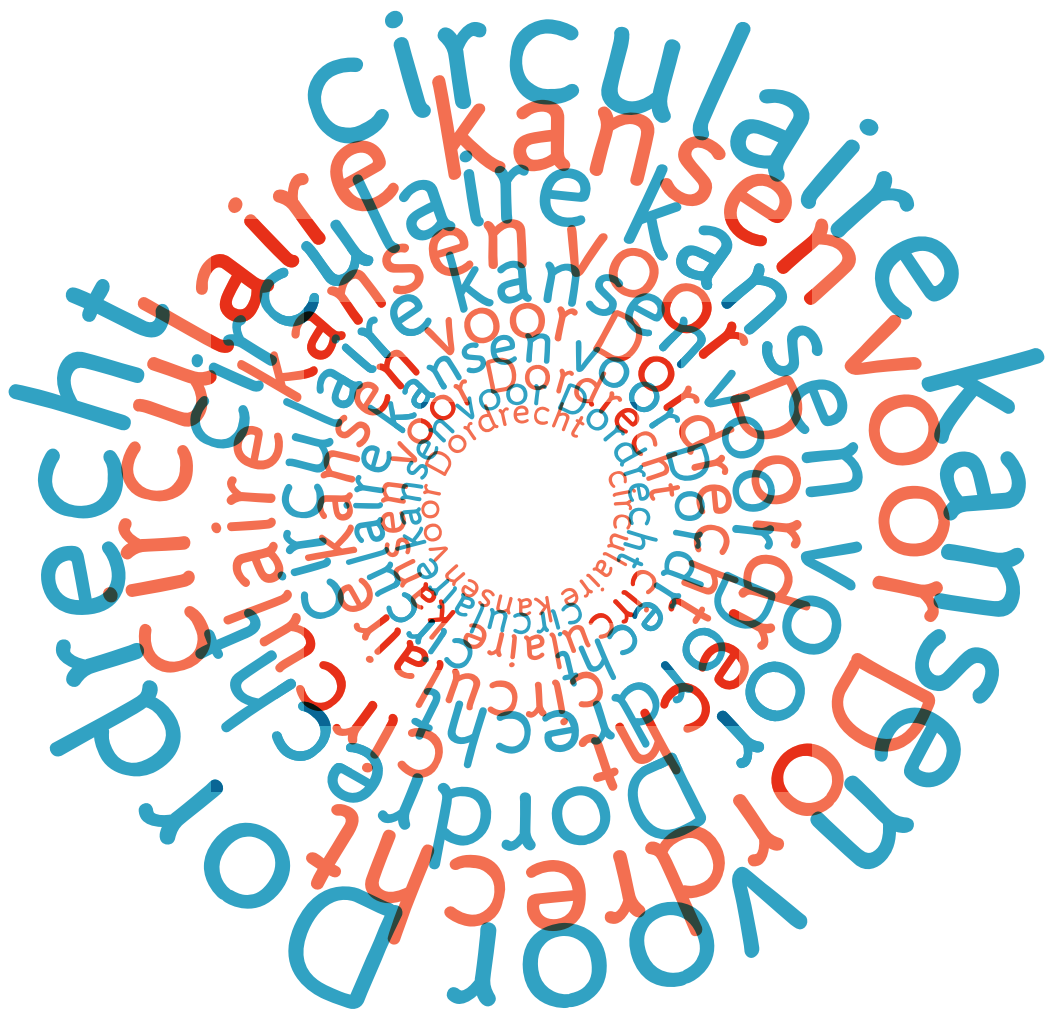

bezoekadres:

Nieuwstraat 12-24 | DORDRECHT

postadres:

Noordendijk 89-23 | 3311 RM DORDRECHT

T 06 2844 6512

E info@cirkellab.nl

www.cirkellab.nl

KvK: 63483211

Dit document is opgesteld door Cirkellab onder een Creative Commons licentie. Het is toegestaan het document of delen er van te kopiëren of te verspreiden, maar niet om op het document gebaseerde afgeleide documenten te verspreiden. Tevens is het niet toegestaan dit document of delen er van op enige wijze te gebruiken voor commerciële doeleinden.

**creative
commons**

managementsamenvatting:

Circulaire Kansen voor Dordrecht

opdrachtgever:

**Gemeente Dordrecht,
Dienst Stadsontwikkeling**

aanleiding

De gemeente Dordrecht onderkent in haar duurzaamheids- en economische ambities de duurzame en economische kansen van een transitie naar een circulaire economie en heeft de behoefte uitgesproken om deze kansen beter in beeld te brengen in relatie tot de specifieke Dordtse economie en mogelijke activiteiten die gemeente, bedrijven en burgers kunnen ondernemen om deze transitie concreet vorm te geven.

Op basis van het eerdere voorstel 'Onderzoeksvoorstel Cirkelscan – Dordrecht' tot onderzoek naar circulaire kansen, heeft de Dienst Stadsontwikkeling Cirkellab gevraagd om te komen met een pragmatisch voorstel, waarin dit onderzoek wordt gecombineerd met handelingsperspectief in economische context. Het belangrijkste doel is daarmee dat dit onderzoek concrete aanknopingspunten geeft voor nieuwe bedrijvigheid in de gemeente Dordrecht. In samenwerking met betrokken partijen en bedrijven is derhalve geen diegravende, allesomvattende wetenschappelijke analyse uitgevoerd, maar is ingezoomd op de concrete kansrijke onderwerpen in de stad rond circulaire economie.

circulaire economie

Er is de afgelopen jaren veel geschreven over de grote kansen die een circulaire benadering van de economie biedt in termen van besparing, banen, verlaging van milieudruk en leveringsrisico's. Ellen MacArthur en McKinsey dichten Europa potentieel 500 miljard toe op jaarbasis, TNO vertaalt dit onder andere naar een potentie van 7,3 miljard euro per jaar en 54.000 banen voor Nederland en het ministerie van I&M zet hierop in met het programma 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG). Een tweede onderzoek van TNO belicht de risico's van materiaalafhankelijkheid in de Nederlandse economie.

De omvang van de economie in de Drechtsteden is zo'n 2,2% van de Nederlandse. Wat betekent dit voor de circulaire kansen? We kunnen die 2,2% natuurlijk niet zomaar doorvertalen in 160 miljoen per jaar en 1200 banen. Maar het geeft wel richting aan de kansen!

Op veel plaatsen in Nederland en Europa worden deze kansen onderkend en ontstaan initiatieven rond circulaire economie. Veelal zijn dat initiatieven van bedrijven of organisaties die al veel met duurzaamheid of MVO doen, koplopers op dit gebied. Zo ontstaan diverse Green Deals, SER-initiatief 'Nederland Circulaire Hotspot', 'Communities of Practices' en initiatieven als Cirkelstad en HeelNederlandDeelt. In dergelijke initiatieven vinden bedrijven elkaar die circulaire kansen zien en wisselen daar kennis, ervaringen, best practices en nieuwe ontwikkelingen uit. Zo ook in Dordrecht en in de Drechtsteden, waar Cirkellab in diverse initiatieven actief betrokken is.

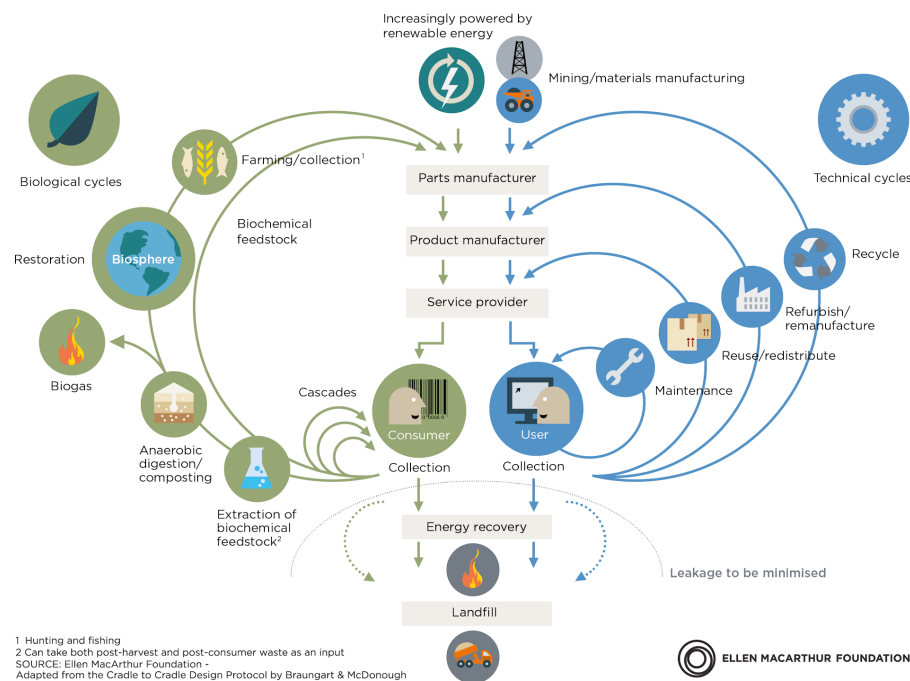
de Dordtse economie en circulaire kansen

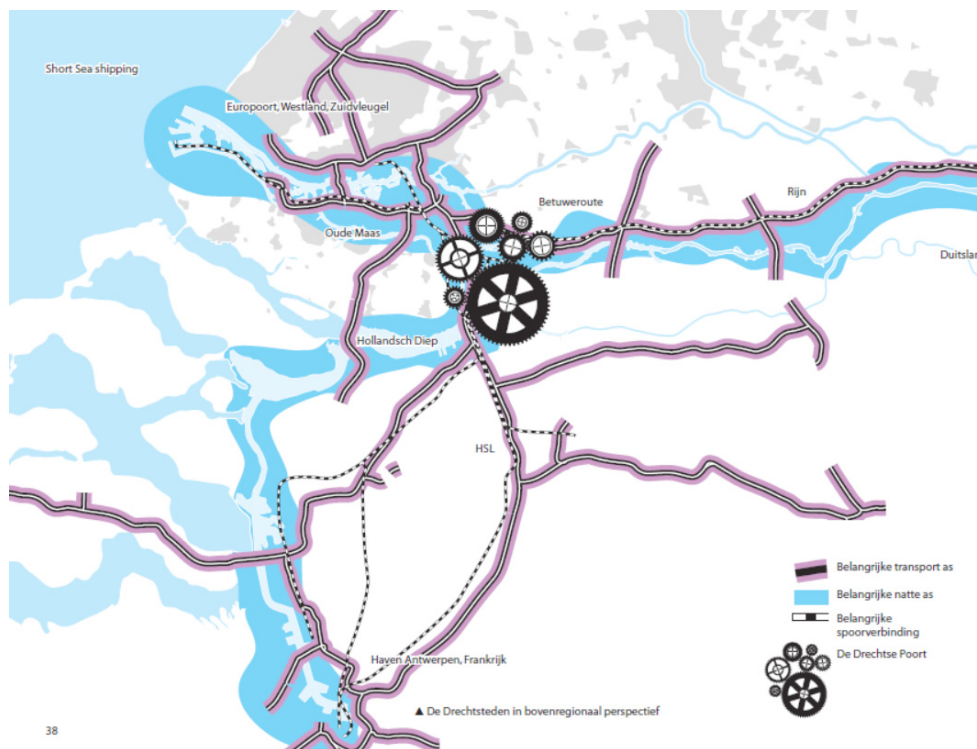
Met dit onderzoek zetten we een stap verder en bezien de Dordtse economie, met de circulaire bril van alle recente ontwikkelingen en de voorbeelden van de koplopers. Wat betekent dit voor de sectoren waar Dordrecht sterk in is?

Hoe zou een circulaire economie in de breedte vorm kunnen krijgen in de verschillende sectoren en activiteiten? Waar liggen dan de kansen en hoe zorgen we er voor dat die ontwikkeling vorm krijgt?

Veel rapporten zijn al geschreven over de theoretische kansen van een circulaire economie. In dit onderzoek toetsen we die inzichten aan de praktijk. De analyse onderkent de sterke

CIRCULAR ECONOMY - an industrial system that is restorative by design

– onder andere – een stevige aanwezigheid van zorginstellingen, de zeehavens en transport en logistiek, onderkennen we het belang van de sterke aanwezigheid van maritieme sector in de Drechtsteden rond Dordrecht, en daarbuiten de diverse samenwerkingsverbanden met omliggende regio's, die elk hun specialisme kennen: zoals de biochemie in Zeeland, hightech in West-Brabant en de havens van Rotterdam en Antwerpen.

Zowel in deze sectoren als in mogelijke cross-overs zullen er kansen liggen. Tijdens de stakeholdersworkshop is met een brede vertegenwoordiging besloten te focussen op de meest kansrijke richtingen en verder te verdiepen in de zorg, maakindustrie, afvalstromen en logistiek. In deze sectoren zijn relevante Dordtse bedrijven uitgenodigd om via interviews en workshops de mogelijke kansen verder uit te werken, richting een 'Circulaire Schets' van Dordrecht en concrete mogelijkheden voor de afsluitende 'Pitch & Pledge' bijeenkomst.

conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek naar economische kansen leggen we de verbinding tussen de sterke en dominante activiteiten in de Dordtse economie en de kansen en uitdagingen die de transitie naar een circulaire economie met zich meebrengt.

Naast de strategische ligging van Dordrecht langs water, weg, spoor en 'tussen 3 provincies', valt de centrumfunctie op in de regio, die de sterke vertegenwoordiging van binnenstad-, onderwijs-, zorg- en overheidsdiensten verklaart. Met een sterke economische vertegenwoordiging van zorg en actieve aandacht voor de logistieke sector is daarom de betrokkenheid bij een groot aantal regionale samenwerkingsverbanden van belang. Midden in de Maritieme Top-regio zien we in Dordrecht voornamelijk toeleverende maakindustrie, terwijl vanuit circulaire perspectief de bovengemiddelde aanwezigheid van recycling- en afvalverwerkende industrie opvalt.

De circulaire blik op de economie is ontstaan vanuit duurzaamheidsdenken: vervuiling, energiegebruik en grondstoffenschaarste door mijnbouw, overproductie en afval zijn niet houdbaar in een systeem dat méér verbruikt dan de natuur kan vervangen, terwijl de wereldbevolking en welvaart alleen maar toenemen. Tegelijkertijd biedt een nieuwe blik op 'behoud van waarde' juist economische kansen vanuit efficiency, werkgelegenheid en innovatie.

Hoe groot die economische risico's en kansen precies zijn, is voer voor vele discussies en diepgaande economisch/wetenschappelijke analyses en rapporten. Onder andere McKinsey, Ellen MacArthur Foundation (EMF), TNO, Rabobank en diverse EU-instituten publiceren indrukwekkende cijfers, die niet altijd eenvoudig zijn te vertalen naar de regio of individuele gemeente. Met een globale inschatting dat er voor de Dordtse economie vele tientallen miljoenen omzet en honderden banen in het verschiet liggen, is de échte uitdaging om in beeld te brengen hoe de risico's kunnen worden verminderd en de kansen kunnen worden benut.

Wat kunnen bedrijven, gemeente en andere (semi-)overheden doen om in Dordrecht vóórop te lopen in de transitie naar een circulaire economie?

In sommige gevallen zal een innovatieve oplossing in eerste instantie méér kosten, ligt de uitdaging juist in een compleet andere financieringsvorm of kan de winst van de één eventueel verlies bij een ander compenseren. Van groot belang is in elk geval om de transitie in een bredere en langere termijn perspectief te bezien. Meerwaarde kan zich immers ook uiten in schonere lucht, volksgezondheid, werkgelegenheid of (economische) toekomstbestendigheid. Bovendien zullen we in de transitie – over meerdere decennia – telkens verschuiving van de prioriteiten en mogelijkheden zien – waar bedrijven en overheden zich op zullen kunnen en moeten blijven aanpassen. Vandaag verwerken we immers het afval van de producten van

gisteren en zien we kansen en uitdagingen in de reparatie en remanufacturing van bestaande apparaten, machines, schepen en platforms. Met nieuwe innovaties, ontwerpen, materialen en technieken die vóórbereid zijn op toekomstig hergebruik of juist biologische verwerking, zullen volumes en kwaliteit gaan toenemen en verschuiven businesscases en werkgelegenheid mee met de ontwikkelingen.

Een belangrijke uitdaging ligt hier bovendien voor gemeente, bedrijvenparkmanagement en regio-promotie. Optimaal benutten van locaties en samenwerking tussen nabijgelegen bedrijven op gebied van afval, grondstoffen, energie of anderszins is een trend die méér waarde biedt dan alleen de circulaire. Planning van vestigingslocaties van bedrijven (vaak ook historisch gegroeid) is niet eenvoudig en vraagt lange termijn visie en vasthoudendheid. Visievorming, parkmanagement en betrokkenheid van ervaren partijen zoals bijvoorbeeld Havenbedrijf Rotterdam in de zeehavens, zijn hierbij essentieel.

We vatten de verschillende oplossingsrichtingen op hoofdlijnen samen in drie circulaire pijlers (recovery/recycling, remanufacturing/repair en redesign/innovatie), waarbij de gekozen speerpunten (afvalstromen, zorg, logistiek en toeleverende maakindustrie) ons uitgangspunt zijn.

recovery en recycling

Op het gebied van afvalinzameling, verwerking en hergebruik van materialen is Nederland koploper in de wereld en kent Dordrecht een groot aantal gespecialiseerde bedrijven die tot ver buiten de stad en de regio actief of zelfs marktleider zijn. De statistieken laten zien dat het grootste deel van ons (huishoudelijk- en bedrijfs-) afval een 'nuttige bestemming' krijgt.

Voortschrijdend inzicht en technieken bieden echter veel mogelijkheden om veel méér waarde uit 'steeds nuttiger' bestemming te realiseren. In het ideaalplaatje van de circulaire economie zien we grondstoffen en materialen 'eindeloos' terugkeren in de economie met dezelfde (of hogere) kwaliteit en waarde als bij het éérste gebruik. In de praktijk zijn de opbrengsten (gemiddeld) slechts marginaal hoger dan de kosten, daalt de kwaliteit significant bij elke recycling-stap en verdwijnt een groot deel van ons afval in de vuilverbranding om slechts éénmalig energie te genereren en nooit meer terug te keren.

Naast de risico's van vervuiling, grondstoffenschaarste en leveringszekerheid, die verlaagd kunnen worden met hogere kwaliteit secundaire grondstoffen, liggen hier dus belangrijke kansen om méér waarde te genereren uit afval.

verzilveren van de kansen

Afvalinzamelaars, verwerkers en recyclaars profileren zich steeds meer als grondstoffenleverancier. De focus verschuift naar het eindproduct: het leveren van de hoogst mogelijke kwaliteit en waarde uit (secundaire) grondstoffen. Minder afval is dus niet persé slecht voor de sector. Hogere kwaliteit en zuiverheid door betere voor- en nascheiding, gecombineerd met technologie en innovaties die nieuwe toepassingen mogelijk maken, bieden interessante groeimogelijkheden voor de sector én een betaalbare, veilige bron van grondstoffen voor de maakindustrie, zeker wanneer internationale prijzen of geopolitieke spanningen de leveringszekerheid vanuit (verre) buitenland onder druk zetten.

Communicatie, bewustwording en gedrag zijn de sleutelwoorden om scheiding aan de bron – bij burgers en bedrijven – te bevorderen. In de bevordering van het bewustzijn van de vermeden schade, de potentiële waarde en de juiste bak of zak, vinden gemeente en bedrijven elkaar: in verlaging van kosten/afvalstoffenheffing, vermindering van 'footprint' en verbetering van de MVO-prestaties. Aandacht voor gedrag en 'gemak' is hierbij een van de sleutels. Waar veel gemeenten een flinke slag slaan met prijsprikkels (gedifferentieerde tarieven, 'afval loont' of 'retourettes'), blijkt de opbrengst nog veel hoger te kunnen wanneer het 'juiste' gedrag ook het makkelijkst is (servicegericht en/of omgekeerd inzamelen).

Hoewel de meeste wet- en regelgeving rond afval op Europese en nationale schaal is vastgelegd, is het ook lokaal van belang om innovatie en voortschrijdende techniek nauwlettend te volgen. Regelgeving is immers geformuleerd vanuit voorzorgsbeginselen rond milieu- en gezondheidsrisico's. Wanneer nieuwe technieken de (veilige) verwerking van éérder risicovol afval tot waardevolle grondstof mogelijk maakt, is de bijbehorende regelgeving uiteraard nog gebaseerd op de risico's uit het verleden. Korte communicatielijnen met deskundige risico-analyse, eventuele experimenteerruimte of aanpassing van regelgeving maakt dan het verschil om innovatieve verwerkingsmethoden binnen de gemeente- of regiogrenzen mogelijk te maken.

Op het gebied van recycling geven de interviews interessante inzichten. Specifieke stromen die alleen (ver) buiten de regio of zelfs buiten Nederland kunnen worden verwerkt, lijken te duiden op ruimte voor specifieke specialismes dichterbij de buurt.

Goed contact en kennis van specifieke keten(behoefte), kan de gemeente helpen om gericht, specifieke bedrijvigheid aan te trekken die de hele keten (en lokale werkgelegenheid) ten goede komt. Bovendien lijkt veel van de mogelijke werkgelegenheid, zeker waar nieuwe processen de komende jaren nog van de grond moeten komen, bij uitstek geschikt voor lager opgeleiden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Veel handwerk, dat pas op termijn, wanneer

processen opschalen en uitkristalliseren, geautomatiseerd zal kunnen worden met machines en robotica.

Op logistiek gebied trekt vooral de waarschuwing van TNO de aandacht: vanwege het toenemend gebruik van elektronica, ICT en hoogwaardige materialen wordt aan transportmiddelen een hoog risico toegedicht als het gaat om de afhankelijkheid van schaarse materialen uit instabiele landen. Enerzijds een kans voor de recycling sector, anderzijds een risico voor de logistieke sector – beide belangrijke aandachtsgebieden voor Dordrecht.

Een (toekomst)analyse van verschuiving naar meer 'lokale' logistieke behoefte biedt de logistieke sector kansen en uitdagingen met een groei in lokale en stadslogistiek, retourlogistiek en opslagcapaciteit. Hierbij zien we voor Dordrecht een belangrijke rol, zowel op stadsniveau, regio, landelijk als Europees – in dat geval in samenwerking met Rotterdam. De uitdagingen hebben dan uiteraard betrekking op de bijbehorende (groei) in vervoerbewegingen, met extra urgentie voor slimme vestigingslocatie van bedrijven (ten opzichte van elkaar en van de verbindingen) en optimale verdeling over de verschillende modaliteiten: water, spoor en wegvervoer.

Daarbij zou verwacht mogen worden dat transport over het water in Dordrecht een belangrijke succesfactor is, zeker ook met de grote volumes die in verwerking en recycling omgaan. In de praktijk blijkt dit echter (nog) weinig te gebeuren. Verder onderzoek naar behoefte en belemmeringen zou waardevolle inzichten en wellicht nieuwe kansen kunnen opleveren op dit gebied.

Behalve de voorbeelden die in de 'Pitch & Pledge' bijeenkomst naar voren komen, liggen er dus breder kansen voor bedrijven, door actief met circulaire oplossingen en businessproposities aan de slag te gaan. Hoewel concrete cijfers in Dordtse context lastig zijn, vanwege ontbrekende lokale cijfers of concurrentiegevoeligheid, geeft ons onderzoek in elk geval aan dat Dordrecht een bovengemiddeld deel van de potentie zou kunnen ontwikkelen van de landelijke en Europese cijfers die TNO, Rabobank en McKinsey hebben gepubliceerd.

remanufacturing en reparatie

Een stap eerder in de waardeketen, is het langer gebruiken van producten, componenten of onderdelen misschien wel de makkelijkste weg tot waardebehoud en waardecreatie. De automobiellindustrie heeft de afgelopen decennia grote stappen gemaakt in percentages hergebruik, in repareerbaarheid en standaardisatie. Deels vanuit specifieke wetgeving, maar zeker ook vanuit efficiency is hiermee bijvoorbeeld de LEAN-methodiek van Toyota leidend geworden in veel bedrijfsprocessen. Op heel ander gebied zien we bijvoorbeeld in repair-shops dat waarde en werkgelegenheid wordt gecreëerd met eenvoudige reparatie van consumentenproducten.

Dat deze inzichten nog onvoldoende worden overgenomen in andere sectoren, blijkt uit internationaal onderzoek, dat aangeeft dat in de VS en UK de remanufacturing sector een factor 30 respectievelijk 10 groter zijn dan op het vasteland van Europa. Met name een marktleider als Caterpillar (ook zeer bekend in de maritieme industrie) trekt hierbij de aandacht, gepresenteerd door de Ellen MacArthur Foundation als een van de showcases in de circulaire economie. Ook de EU en – onder andere – TU Delft zien deze kansen en zetten met grote programma's in op de versterking van remanufacturing in Nederland en Europa.

Voor onze regio zeer interessant, aangezien hier voor de maritieme sector en de – lokale – toeleverende maakindustrie nog veel te winnen valt. Net zoals de inspiratie tussen 'Aerospace' en 'Maritime' helpt om internationale koploper te blijven, kan extra aandacht voor remanufacturing een belangrijke bijdrage leveren aan het hergebruik, flexibiliteit en restwaarde van maritieme assets. Bovendien geeft deze focus extra aanleiding om onderzoek, onderwijs en werkgelegenheid naar Dordrecht te trekken, op het hogere, technisch niveau dat in het onderwijsaanbod nog wordt gemist.

verzilveren van de kansen

Voor een aantal bedrijven die wij interviewden is aandacht voor remanufacturing en reparatie ter verlenging van levensduur al onderdeel van bestaande business, geleid door de klantvraag. De circulaire economie geeft echter aanleiding om die focus om te keren en actief de markt op te gaan met nieuwe proposities en naar de tekentafel te gaan met extra aandachtspunten voor nieuw ontwerp en repareerbaarheid 'by design'. Bij andere bedrijven leidde dit tot inzicht dat wellicht heel nieuwe business mogelijk is en/of ingezet kan worden op versterking van MVO-prestaties van de klant.

De aandacht van Europa en de universiteiten om remanufacturing-kennis, -expertise en -markt actief te gaan stimuleren, biedt echter bijzondere kansen voor Dordrecht. Naast serieuze interesse van de lokale (maritieme) maakindustrie, zou een remanufacturing-instituut in Dordrecht de brug kunnen slaan tussen de wetenschappelijke kennis van bijvoorbeeld TU Delft, toegepaste kennis van de Duurzaamheidsfabriek, de (maritieme) maakindustrie in de Drechtsteden en de (niet-maritieme) maak- en remanufacturing-industrie in West-Brabant.

redesign en innovatie

Uiteindelijk brengen innovatief ontwerp, nieuwe materialen en nieuwe businessmodellen de beste mogelijkheden om producten en grondstoffen optimaal 'in de loop' te houden. De biobased economy biedt interessante kansen, waar met name Zeeland en Bergen op Zoom stevig op inzetten. Op materiaalkunde en innovatief ontwerp op wetenschappelijk niveau is de TU Delft een van de koplopers in Europa, waarvan de toepasbaarheid in Dordrecht in de Duurzaamheidsfabriek in praktijk wordt getest. Weliswaar ontwikkelingen bij de 'buren', maar waar Dordrecht en de Drechtsteden via de verschillende samenwerkingsverbanden optimaal van kunnen profiteren.

Naast 'Design for Remanufacturing', zien we in Dordrecht een groeiende aandacht voor (adoptie van) innovatie en startups. Een van de belangrijkste voorbeelden in de zorg is de omkering van het interne afvalproces, waarmee het Albert Schweitzer Ziekenhuis dichtbij invoering is van een systeem dat de interne logistiek enorm vereenvoudigt, besmettingsrisico's vermindert en met steeds meer biologisch afbreekbare 'disposables' op een heel nieuwe manier de restafvalstroom enorm vermindert.

Ontwikkelingen op het gebied van nieuwe bouwmaterialen van baggerslib of andere biologische oorsprong, beton en asfalt met véél lagere CO₂-footprint, toepassingen van 3D-printers en nieuwe methodieken om herbestemming van gebouwen of hergebruik van sloopafval te bevorderen zijn lastig om onder één noemer samen te vatten. Wat veel van de innovaties en startups wél gemeen hebben, is de drempel die overwonnen moet worden om tot acceptatie, groei en grootschaliger kostenefficiënter productie te komen. Ondersteuning daarvoor zien we steeds meer, bijvoorbeeld door startup-accelerators die zich voornamelijk in Amsterdam en Rotterdam laten zien, maar voorzichtig ook de Drechtsteden weten te vinden. En door InnovationQuarter, waar provincie, rijk en gemeenten gezamenlijk kennis en investeringen stimuleren en ook de Drechtsteden zijn aangesloten.

verzilveren van de kansen

In een wereld en economie die steeds sneller verandert, is het voor – zeker grote – bedrijven vooral belangrijk om betrokken te blijven bij innovatie, ontwikkeling en nieuwe businessmodellen. Met flexibiliteit en wendbaarheid via eigen pilots, startups of een eigen innovatiecentrum, óf door aan te sluiten bij kennisinstituten of kennisnetwerken in de eigen sector.

De gemeente kan (evenals andere overheden) – naast stimulering of meedenken in regelgeving – een belangrijke rol spelen als 'launching customer'. Duurzaam (of circulair) inkoopbeleid wordt in steeds meer (overheids)organisaties ingevoerd, maar komt in de praktijk lastig van de grond. Veel inkoop- en aanbestedingsprocedures zijn immers ontwikkeld op basis van ervaringen uit het verleden en een voorkeur voor standaardisatie, zodat risico's kunnen worden overzien en beperkt en beheer en onderhoud zo efficiënt mogelijk kan worden geregeld. Innovatieve oplossingen kunnen echter niet bogen op een lange trackrecord aan bewezen succes en zullen niet snel ter tafel komen als in een (duurzame) aanbesteding de 'receptuur' van een bewezen oplossing of standaard op voorhand wordt uitgevraagd.

Duurzaam en innovatief inkopen en aanbesteden vraagt dus om méér dan extra punten voor duurzaamheid, maar vooral ook wederzijds begrip en continue dialoog tussen aanbestedende overheden en 'de markt' over (nieuwe) mogelijkheden, risico's en eventueel alternatieve aanpak. Ook kan een slimme, open uitvraag vaak leiden tot innovatieve oplossingen en onverwachte toegevoegde waarde op economische, sociale, duurzame of lokale kwaliteiten, waarmee de Dordtse economie wordt versterkt en lokale werkgelegenheid wordt bevorderd. Zowel door algemene instituten (RVO, MVO NL), branchegerichte organisaties (Betonketen, Cirkelstad en brancheverenigingen) als landelijk (MVO-inkoopbeleid vanuit Tweede Kamer en ervaringen via platform Duurzaam GWW) worden handreikingen en ervaringen uitgewisseld rond duurzaam en/of circulair inkopen.

aanbevelingen

- Formuleer een **krachtige 'identiteit' en visie voor Dordrecht** rond circulaire economie, zoals de Drechtsteden zich profileren als Maritieme Topregio, die recht doet aan de diversiteit en centrumpositie tussen heel verschillende regio's en specialismes;
- Formuleer **inspirerende circulaire ambities** in beleid die passen bij Dordrecht rond economische specialisaties, publieke taken, onderwijs en leefwereld – zodat deze elkaar kunnen versterken, inspireren en aansluiting vinden bij regionale, landelijke en Europese kennisnetwerken, innovatie-, begeleidings- en stimuleringsprogramma's;
- Zet in op **specifieke circulaire specialismes** als remanufacturing, repair en refurbishing – welke bij uitstek aansluiten op het aanwezig kennis-, bedrijfs-, cultuur- en arbeidsaanbod in Dordrecht;
- **Sluit aan bij (landelijke) kennis deals**, zoals de City Deal Circulaire Stad en diverse Green Deals;
- **Sluit aan bij innovatieve samenwerkingsverbanden**, waar kennis en ervaring uit de praktijk wordt gedeeld, zoals Cirkelstad;
- Zet op de bedrijventerreinen nóg meer in op **parkmanagement, samenwerking/uitwisseling** (van onder meer kennis, innovatie en materiaalstromen) tussen de bedrijven en slimme vestiging rond circulaire economie, zodat de locatie, burens, ligging en logistiek optimaal passen bij de activiteiten van het bedrijf – samenwerking en kennisuitwisseling met bijvoorbeeld Havenbedrijf Rotterdam in de zeehavens en DEAL! Drechtsteden ligt hierbij voor de hand;
- Stimuleer op het niveau van individuele bedrijven een **analyse rond materiaalstromen** waarbij wordt gekeken naar business opportuniteiten, kwaliteit en meest hoogwaardige toepassing die met de betreffende materialen kunnen worden behaald;
- Onderhoud een **'continue dialoog' met onderwijs en bedrijfsleven** over innovatie, kansen, risico's en bijbehorende regelgeving om elkaar optimaal te informeren én te inspireren rond dit thema;
- Betrek in deze 'continue dialoog' de **mogelijkheden tot re-shoring** (terughalen van werk uit buitenland) en de effecten op lokale werkgelegenheid;
- Betrek in deze dialoog **eventuele missing links in productieketens**: de ideale partner voor een lokale keten, die nu (te) ver weg zit;
- **Beloon Dordtse bedrijven/instellingen** door circulaire kansen en innovaties uit alle verschillende sectoren en stadia, ter inspiratie van nieuwe innovaties in andere sectoren, te communiceren;
- Communicatie en **bewustwording van de voordelen van (hoogwaardig) hergebruik**, zowel bij burgers, gemeente als bedrijven, versterkt elkaar. Duidelijke terugkoppeling van economische, sociale en ecologische voordelen (en de vooruitgang daarin) is essentieel;
- Onderzoek (en communiceer) de mogelijkheden rond (tijdelijke) **experimenteerruimte** (denk bijvoorbeeld aan regelgeving en vergunningen) rond circulaire innovaties;
- Onderzoek de toenemende behoefte en de mogelijkheden tot (tijdelijke) **opslag van secundaire grondstoffen** én stimuleer –nieuwe en/of gevestigde– logistieke bedrijven en stakeholders dit (samen) te onderzoeken, mede met oog op het nieuw te ontwikkelen Dordtse Kil 4;
- Onderzoek de status, mogelijkheden en eventueel gemiste kansen rond diverse **vervoer-modaliteiten**. Betrek hierin de toekomstverwachtingen op groeiende stadslogistiek en veranderende vervoersstromen door 'near-sourcing' (productie in nabijheid van afnemers/klanten);
- Speel als gemeente **een actieve rol als launching customer**, met vernieuwend en circulair inkoop- en aanbestedingsbeleid.

